

We're going to build a Handbook, and it's gonna be great!

De modernisering van omgevingsveiligheid is een onderdeel van de omgevingswet. Toepassing van het nieuwe beleid gebeurt aan de hand van een handboek. Arjan Boxman (RIVM) legt aan Inge Jansen (IenM) in een interview uit wat wél en wat niet in het handboek omgevingsveiligheid komt te staan.

Zodra er inhoudelijke vragen over omgevingsveiligheid worden gesteld, klinkt al snel het antwoord: "dat staat straks in het RIVM-handboek omgevingsveiligheid". Aandachtsgebieden bepalen, komen tot zinvolle omgevingsmaatregelen, gelijkwaardige bouwvoorschriften, en ga zo maar door. Het handboek geeft vanaf dit voorjaar het antwoord op al uw omgevingsveiligheidsvragen. Maar waar ligt de grens? [Het RIVM geeft online een uitleg die net zo breed is als de Omgevingswet](#), dus legt handboek-pionier Arjan Boxman (RIVM) me uit wat de strekking van 'het Handboek' zal zijn.

Wat is het nuttige van het handboek, wat moeten we ermee?

Het handboek beschrijft hoe in de leefomgeving van activiteiten met gevaarlijke stoffen rekening te houden met de gevaren van brand, explosie of gifwolk. Dit gebeurt in vier delen: Het handboek bevat een uitleg van de methodiek achter omgevingsveiligheid, het gaat in op het bepalen van aandachtsgebieden, de selectie van zinvolle omgevingsmaatregelen en het bouwvoorschriftengebied. Het is dus een technische methode om aandachtsgebieden te berekenen. Dit wil je vastleggen zodat niet iedereen een ander rekenpakket of een net iets andere technische toepassing van wettelijk criteria gebruikt.

Je zou het handboek kunnen vergelijken met een receptenboek voor cake. We laten zien hoe je met vier ingrediënten een 'veilige' omgeving kunt maken. Bij maken van deze veilige omgeving horen ook beleidsmatige afwegingen. Om de parallel met cake door te trekken: je kunt variëren met de baktijd, bakvorm en toevoegingen zoals met rozijnen of chocolade. Het handboek maakt die keuzes niet voor je, maar biedt ruimte om te variëren. Aan de hand van het eigen (lokaal) beleid én het handboek kom je als bevoegd gezag tot maatwerk.

Bestaat er nu al zoiets als een handboek?

Nu staat in de Handleiding Risicoberekeningen Bevi de technische methode vastgelegd. Het verschil is dat de bestaande handleiding is gemaakt voor specialisten en daardoor veel vaktaal bevat. We willen dat het nieuwe handboek leesbaar en vindbaar is voor mensen die niet thuis zijn in het vak.

Wie gaan het handboek lezen?

Het handboek wordt toegankelijker voor burgers, bestuurders, overheidsdeskundigen, marktpartijen en raadsleden. Het handboek wordt webbased zodat het via een zoekmachine gevonden kan worden. De uitleg wordt zo helder mogelijk, zodat burgers en raadsleden weten waar op te letten. De eerste pagina van ieder hoofdstuk moet voor iedereen te begrijpen zijn, wanneer je verder doorklikt worden de technische details zichtbaar zodat rekenaars de achtergrond en onderbouwing kunnen vinden.

Wat is er verder nieuw aan het handboek?

Het handboek is een technisch middel om te komen tot een voldoende veilige leefomgeving. Wanneer je binnen een aandachtsgebied een plek X hebt die je wilt ontwikkelen, dan wil je weten waarom het aandachtsgebied relevant is en welke gegevens er beschikbaar zijn over plek X. Stel dat je rekening moet houden met brand, dan wil je weten hoe snel burgers in gevaar zijn, hoe heet het ter plekke wordt en hoe lang dat duurt. Met dergelijke voorkennis kun je zinvolle omgevingsmaatregelen nemen, zodat je vooraf regelt dat mensen kunnen vluchten of schuilen. Red je het niet om met omgevingsmaatregelen tot een voldoende veilige leefomgeving te komen, dan kun je aanvullende bouwvoorschriften opleggen of besluiten om niet te bouwen. Maar

uiteindelijk biedt dit handboek de ingrediënten ter onderbouwing voor de bestuurlijke keuze of het acceptabel is om mensen te laten verblijven in een gebied met een relevant gevaar op brand, explosie of een gifwolk.

Met elke verwijzing naar het handboek, stijgen de verwachtingen. Wat komt er nou niet in?

Het handboek faciliteert het politiek bestuurlijke afwegingsproces, maar er komt geen ruimtelijke visie in of één ijkpunt om te bepalen of je het als bestuur goed of fout doet. Natuurlijk kan zo'n ijkpunt erg belangrijk zijn, maar dat hoort in een (lokale) omgevingsvisie en niet in het RIVM handboek. Het bevoegd gezag bepaalt zelf (binnen de gegeven wettelijke ruimte) of een risico acceptabel is en of het past binnen de aanwezige ruimtelijke ordening. Een voorbeeld is de populatiedichtheid. Het handboek biedt een methodiek om daarmee om te gaan, maar uiteindelijk moet er lokaal over worden besloten. Het doel van het handboek is om deze afweging bestuurlijk hanteerbaar en begrijpbaar te maken voor de burger. Dus geen ingewikkelde grafieken of lastige tabellen, maar informatie waarmee burgers, bouwers en bestuur weten hoe te handelen.

In het boek staat alleen de technische kant dus ook geen werkprocedures en –standaarden. Het biedt ingrediënten die in een vergunning of bouwplan meegenomen kunnen worden, maar iedere ontwikkeling zal uiteindelijk om een afweging op maat vragen. Voor 'werkstandaarden' kan worden gewezen naar het gelijknamige initiatief binnen het programma IOV. In die zin lijkt het niet meer dan logisch dat deze werkstandaard weer verwijst naar het RIVM handboek.

Hoe gaat dat in zijn werk; een handboek opstellen?

In mei komt versie 1.0 van het handboek uit. Dan gaat het Besluit Kwaliteit Leefomgeving naar de Raad van State. Omdat een deel van de in de consultatie gevraagde verduidelijking in het Handboek wordt gegeven, moet op het moment van behandeling door de Raad van State een eerste versie van dit Handboek beschikbaar zijn. Voorafgaand hieraan zijn tot in januari door stakeholders suggesties en ideeën ingediend met wat zij in het handboek willen. Die worden nu meegenomen. Het mooie van dit handboek is dat we op een andere manier naar bestaande informatie kijken. Veel kennis over het gevaar van of juist de bescherming tegen branden, explosies en gifwolken is er al, maar dat is nog nooit op deze manier opgeschreven. Daarom is het zaak om de juiste mensen en kennis met elkaar in verbinding te brengen. In feite zetten we een 'nieuwe bril' om samen een stap verder te kijken en blijft de 'oude kennis' nog steeds nuttig en noodzakelijk. De voornaamste uitdaging nu is helder opschrijven van wat we al weten om in mei te beschikken over een goede 1.0 versie van het handboek. In de periode mei tot september kan deze in de praktijk toegepast worden. Deze periode willen we gebruiken om te komen tot duidelijke animaties en afbeeldingen; een goed beeld zegt vaak meer dan duizend woorden. In oktober willen we de 2.0 versie van het handboek uitbrengen.

Wordt dit een handboek op papier, of hoort bij de modernisering van omgevingsveiligheid ook een digitalisering van handboeken?

Het draait met name om een online (webbased) versie waardoor mensen makkelijk bij de informatie kunnen komen. Het liefst wil ik zoveel mogelijk informatie via interactieve voorbeelden en animaties toegankelijk maken.

Als het handboek een hit wordt, komt er dan nog een vervolg?

Als er nieuwe bevindingen zijn in het vakgebied, kan dit meegroeien in het digitale handboek. Daarnaast kan het handboek worden aangevuld met een voorbeeldenboek. Daar worden gemaakte beleidsmatige afwegingen inzichtelijk voor anderen. Hoe en of dat gaat gebeuren is nu alleen nog onbekend.

Planning handboek

Voor mei: Versie 1.0

Mei – oktober: Inbrengen van gebruikerservaringen (in gesprek met stakeholders)

Oktober: Versie 2.0 die aangewezen kan worden in de ministeriële regeling

Vragen? Mail naar omgevingsveiligheid@minienm.nl